

ENTREVISTA AMB

40 (640/octubre 1981

ciència 10)

Poques personalitats de la vida científica o política del nostre país reunien sens dubte les condicions idònies per a esdevenir un dels caps rectors de l'organització i el foment de la política científica de Catalunya. En el professor Gabriel Ferraté, enginyer de vocació i de formació, sempre han anat unides tant la inquietud investigadora en els camps d'avantguarda de l'electrònica i de l'automàtica com també la preocupació per la incidència de la recerca dins el món industrial i universitari. Fundador de l'actual Institut de Cibernètica de Barcelona, ex-director de Política Científica a Madrid en un dels primers governs del postfranquisme, actual rector de la Universitat Politècnica de Barcelona, el doctor Ferraté és, també, el vice-president de la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica de la Generalitat de Catalunya. Tot plegat feia inajornable la seva presència a les pàgines de (ciència), revista en la qual, a més a més, ens honra amb la seva presència dins el consell assessor.

 (ciència):- *La primera qüestió que podria interessar a tothom seria potser la del vostre propi itinerari autobiogràfic que us ha conduït a les responsabilitats actuals...*

G. Ferraté:— Crec que sempre havia tingut molt clar el que volia fer. Quan de petit hom em formulava la clàssica pregunta referent al que voldria ésser en el futur, la meua resposta era sempre, sense dubtes, la d'“enginyer”. Vaig cursar la meua escola primària a França i els meus records de nen van lligats a una afició permanent pels aparells electrònics. Sovint esdevenien una mena de joguines personals. Quan feia el darrer curs de batxillerat em vaig passar prop d'un any a Londres i recordo haver-me embadalit davant dels aparadors d'uns establiments de *war surplus* en què hi havia tota mena de vàlvules i peces electròniques procedents de l'exèrcit a preus irrisoris. Amb molts pocs diners vaig poder gaudir manipulant components i equips que als meus ulls apareixien com supermoderns i sofisticats. Un altre record d'aquella època és el d'haver escoltat pel cap d'any

de 1948, a la BBC de Londres, la notícia del descobriment que acabaven de fer uns investigadors de la Bell Telephone: el transistor.

Les pressions perquè fes una carrera més adequada als afers familiars no em van desviar de la meua vocació i vaig començar els estudis d'enginyeria industrial tot pactant que també seguiria els d'enginyeria agrícola.

Un cop aprovats els cursos d'ingrés que llavors s'exigien en el nostre país, vaig gaudir d'una etapa feliç en la qual em vaig dedicar a dissenyar i a construir variats equips electrònics. Val a dir que els plans d'estudis no eren ni gaire moderns ni gaire estimulants, tot i que em va tocar el denominat Pla 48, que, a cop de decret, va durar fins a l'any 1957. Afortunadament el director de l'Escola, Damià Aragonès, tractant d'introduir temes més moderns va invitar diversos professors estrangers que van dictar els primers cursos d'automàtica que es feien al país. Els cursos de Pierre Naslin, a qui podem considerar l'introduïdor de l'automàtica a l'Estat espanyol, em van marcar profundament i van determinar el meu futur

acadèmic. El 1960 vaig inaugurar els cursos regulars d'automàtica de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, i el 1965 vaig haver de practicar el nostre inefable esport nacional-acadèmic: les oposicions.

Amb molts esforços es va anar creant el laboratori d'automàtica de l'Escola, que amb l'ajut d'uns quants il·luminats de bona fe i moltes batalles contra l'ambient va anar creixent lentament basant-se fonamentalment en treballs de recerca contractats, fins a convertir-se en l'actual Institut de Cibernètica, centre mixt dependent de la Universitat Politècnica de Barcelona i del Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Posar en funcionament un centre de recerca corresponent a un tema nou i partint de zero és tota una experiència al nostre país; s'ha pogut fer gràcies a l'ajut i l'entusiasme d'uns companys que han cregut que era una tasca que valia la pena de fer... He tingut tota mena d'entrebancs per a poder-me dedicar amb tranquil·litat a la tasca de recerca, que és la que més m'atrau. El nostre món universitari ha passat per unes etapes de profunda agita-

GABRIEL FERRATÉ

ció, intranquil·litat i canvi accelerat que han cremat, encara joves, els seus protagonistes.

De fet, tant la direcció de l'Escola com la del rectorat, per dues vegades, o el pas per Madrid, m'han fet córrer el risc d'allunyar-me del contacte directe amb el món de la ciència a benefici del de la burocràcia i la paperassa. Tanmateix, sempre queda el dubte de si és globalment millor ocupar-se de la recerca pròpia o bé tractar d'estimular i coordinar la dels altres.

Els meus contactes amb el món industrial també s'han fet en el camp de l'electrònica i l'automàtica. El 1957 vaig crear a Reus una empresa electrònica que es dedicava fonamentalment a la regulació del trànsit. Aquesta empresa va anar creixent i, més tard a Barcelona, s'acabà transformant en una de les més grans empreses d'electrònica industrial de l'Estat. Aquesta empresa, a causa dels tómbos que dona el món, ja no existeix, però cal dir que va basar la seva acció en la tecnologia i la investigació pròpies, havent arribat a exportar, entre d'altres, molts sistemes de regulació de trànsit amb computador a molts països. Crec que va ésser un exemple del forat que poden omplir la recerca i el desenvolupament, concentrant els esforços en temes específics, quan es troben empresaris que hi creuen.

(ciència):— *Com veieu la vostra pròpia experiència en l'etapa de director general de Política Científica del govern de Madrid?*

G. Ferraté:— La meua experiència en la direcció general de Política Científica va ésser relativament curta però, en certa manera, molt interessant. Això ho puc dir perquè malgrat haver passat per Madrid en una època extraordinàriament difícil i delicada en el món universitari (els primers temps del postfranquisme), vaig tenir l'oportunitat de crear i posar en funcionament l'esmentada direcció general. De fet, hi vaig arribar a partir de la direcció general d'Universitats i Investigació, que es va desdoblar en segregar-se les funcions corresponents a la recerca.

Posar en funcionament aquesta nova direcció general va comportar alhora l'avantatge d'arrencar de nou sense quasi condicionaments previs i el problema d'haver de moure la màquina administrativa sense pressupost ni per a muntar l'estructura de funcionament ni quasi per a la recerca mateix. Tot i això, me'n vaig sortir i la infraestructura establerta continua avui gairebé idèntica.

La creació d'un nou organisme comporta també la recerca de la seva funció i la batalla per les seves competències. Es necessita un cert temps fins que s'ha arribat a fer el "forat" convenient. La nova direcció general tenia competència sobre les universitats i sobre el CSIC, però malgrat el mot ambiciós de "Política Científica" podia incidir molt difícilment en altres àmbits tals com els centres de recerca dependents d'altres ministeris o bé la recerca, bàsica o aplicada, feta en el món no oficial. De fet, aquesta tasca més àmplia solament es podia fer incidint a través de la "comisión asesora", la qual depenia de Presidència i tenia, per tant, un abast més general.

(ciència):— *Com es veien llavors, des de Madrid, les coses de casa nostra i com les veieu des de Barcelona, mirant cap a Madrid?*

G. Ferraté:— És obvi que el punt de vista i el barret que es porta fan canviar l'opinió sobre les coses. D'altra banda, des de fora es té una visió molt optimista del que es podria fer i del que es podria canviar. Tots hem dit més d'una vegada: "si de mi depengués..."; "si jo manés..." L'individu i la seva personalitat poden influir molt en les coses i fer-les canviar, però existeix tot un cúmul de restriccions d'interessos creats, de traves burocràtiques i de normes administratives que formen com una tela d'aranya que, si hom es descuida, l'envolta.

Perdoneu que insisteixi en el punt de vista administratiu perquè, a l'hora de la veritat, és un dels aspectes que més influència tenen i que aquí menys es valoren. Catalunya no és terra de funcionaris

ni n'és, i això encara menys, exportadora. Això fa que als nostres plantejaments se'ls doni fàcilment la volta per tot un món que fa molts anys que té l'hàbit de manar i que se les sap totes. Aquí acostumem a creure que les coses s'han de fer en funció de la seva pròpia lògica i ens trobem que ens les reorienten en funció d'una certa logomàquia administrativa i normativa, però sempre amb la intenció última de no perdre el control i el poder.

(ciència):— *Quina és la radiografia que fariu de la situació de la ciència i de la política científica a l'Estat espanyol i a Catalunya?*

G. Ferraté:— La situació és tan dolenta que no hi ha tan sols un coneixement suficient de la realitat per a poder-ne fer una valoració mínimament seriosa. Arrosseguem una situació que ve de molt lluny en què no s'ha valorat la importància de la ciència ni com a forma i manifestació de la cultura ni com a mitjà per a arribar a la tecnologia. El problema és tan greu que el menyspreu per la ciència per part de la nostra societat està subtilment present en moltes de les nostres actuacions i manifestacions. Ens queixem de la manca de recursos i d'atenció però això no és el més greu, tan sols és un reflex d'una mentalitat general que no és capaç de valorar el que l'esperit científic representa.

Els recursos públics destinats a la recerca són encara molt escassos però van augmentant i segurament augmentaran més. Aquest, però, no és el veritable problema. El que més em preocupa és un problema d'actitud; d'actitud del sector públic davant la recerca, d'actitud del sector privat pel que fa a la necessitat de la innovació, de la tecnologia i del disseny, de valoració per part de l'home i de la dona del carrer de la funció social del científic i del tècnic...

Tot el que he dit no exclou, evidentment, que hi hagi nuclis que estiguin fent tot el que poden per mantenir un nivell de qualitat en aquest camp. No significa que no tinguem valuosos científics o in-

dústries innovadores, però, en conjunt, la situació és altament insatisfactòria.

De política científica, pràcticament no n'ha existit mai. La política científica d'un govern es defineix, en el pla de l'acció, com la suma de mesures legislatives, executives i pràctiques que s'adopten per tal d'augmentar, organitzar i utilitzar el potencial científic i tècnic del país, d'acord amb els objectius que aquest hagi assignat al seu desenvolupament global. Si s'ha fet política científica, en tot cas és sense saber-ho: com el personatge de Molière que parlava en prosa i no ho sabia...

Pel que fa a Catalunya, la situació, vinculada a les corresponents línies de desenvolupament i directrius de l'Estat, presenta, així mateix, un panorama molt poc brillant. Per una banda ens trobem formant part d'un Estat que tradicionalment ha prestat quasi nul·la atenció a la recerca i al seu finançament. D'altra banda els pocs recursos materials dedicats a la recerca s'han acumulat principalment a Madrid, deixant en una situació precària la resta de l'Estat i per tant també Catalunya. En un país en què una gran part de la població i de la indústria es localitza en zones perifèriques (Catalunya, País Basc, etc.), resulta incongruent i incompreensible, per exemple, que el seixanta per cent dels centres propis del CSIC estiguin radicats a Madrid, només el deu per cent a Catalunya i que al País Basc no n'existeixi cap! (i consti que parlo solament del nombre de centres de recerca, sense entrar en consideracions addicionals sobre el seu volum o els recursos que tenen).

(ciència):— *Quin podria ésser el model òptim i realista de recerca, tant a nivell d'Estat com de Catalunya, i els passos per a arribar-hi?*

G. Ferraté:— És difícil descriure en poques paraules els models òptims de recerca de l'Estat i de Catalunya en les circumstàncies actuals. Per anar al gra, potser és millor parlar de finançament. L'Estat espanyol és actualment el país

que té un dels percentatges més baixos del seu pressupost destinats a la recerca; evidentment, molt per sota del que li correspondria en funció de la seva estructura econòmica. Actualment, les despeses de recerca han superat tot just el 0,3 per cent del producte nacional brut. Una fita raonable a assolir a nivell de l'Estat seria multiplicar per tres el nivell actual d'inversió en matèria de recerca, és a dir, passar en els propers cinc anys a un valor aproximat a l'u per cent del producte interior brut. Això ens deixaria encara unes tres vegades per sota el nivell que hauria de correspondre al nostre desenvolupament industrial i social, però no seria realista intentar una recuperació més ràpida a causa de la impossibilitat d'improvisar massa ràpidament una infraestructura investigadora de qualitat. Aquests recursos s'haurien de destinar a posar en condició operativa els nostres actuals centres de recerca, racionalitzant-los, i a crear, de forma selectiva, aquells centres o línies de recerca i desenvolupament que fossin necessaris per a assolir un equilibri harmònic del nostre món científic, o bé per atendre els requeriments lligats a les línies de desenvolupament tecnològic que es considerin prioritàries en funció de consideracions socials i econòmiques i de mercat interior i exterior. Evidentment, aquesta actuació comporta les corresponents accions en matèria de formació de científics, de creació d'infraestructura de serveis i de documentació de legislació, etc.

(ciència):— *Com tenim en aquests moments la qüestió dels traspassos en matèria de recerca, de l'Estat a la Generalitat?*

G. Ferraté:— L'Estatut de Catalunya contempla la investigació com una competència exclusiva de la Generalitat, per tant s'han de produir els traspassos de tots els centres i recursos de recerca existents a Catalunya. La comissió mixta de traspassos havia començat a treballar en aquest tema ja fa temps, però la reorganització del ministeri d'Universitats i Investigació, que es va integrar novament

en el d'Ensenyament, va provocar la paralització de les reunions de les corresponents subcomissions. El problema ha estat que el decret de reestructuració orgànica del ministeri i els corresponents nomenaments han tardat diversos mesos a fer-se i no s'han produït fins molt recentment. Suposo que ara aquesta subcomissió tornarà a treballar a ple ritme.

(ciència):— *Com veu un científic com vós, que pertany al comitè executiu de Convergència Democràtica de Catalunya i que per tant ha assumit un compromís polític ben definit, el panorama general des de dins un partit polític?*

G. Ferraté:— La primera consideració que crec que es pot fer, de manera general, és que el país no sembla que cregui en la ciència i en la recerca, com ja he indicat més amunt. Tal com diuen en castellà, *obras son amores y no buenas razones* i si el món polític hi cregués de debò, els amors es traduirien, quin dubte pot haver-hi, en uns pressupostos més generosos com a conseqüència d'uns canvis de prioritats. Referint-me a l'Estat, aquest fet no s'ha produït i malgrat un cert increment dels diners de què disposa la comissió assessora, les universitats i els centres del CSIC potser hauran de tancar qualsevol dia d'aquests per falta de diners per a poder pagar la llum, el gas, el telèfon o la neteja... i tot això, si el seu personal amb dedicació exclusiva no ha agafat una lipotímia col·lectiva.

Un altre fet entristidor és que, a Madrid, en els discursos d'investidura i en les corresponents sessions parlamentàries en què es tracten els programes polítics d'actuació, no es fa mai esment d'aquesta qüestió. Crec que a Catalunya la situació és millor. N'és una prova el Parlament de Catalunya; tot i no haver-se produït cap traspàs en matèria de recerca, va aprovar sense problemes i a proposta del govern de la Generalitat una primera quantitat destinada a recerca que s'ha d'interpretar com a símbol i demostració d'una voluntat d'actuació.

Sempre que Catalunya ha disposat d'au-

d'aquests primers recursos i de les ganades que tothom té que es facin coses. El noticiari científic de la Generalitat que publica (ciència) ja va donant compte de tot el que es fa o es pretén de fer.

(ciència):- *Un tema que actualment preocupa el món universitari i investigador és el de l'anomenada "ley de Autonomia Universitaria" i, en definitiva, el vell debat de fer compatible una política científica institucional i la recerca a la universitat...*

G. Ferraté:- La LAU no parla gairebé gens de recerca. Això es pot considerar, donades les circumstàncies, una sort. Aquest projecte de llei anomenat "d'autonomia" universitària quan toca un tema el deixa pràcticament malmès, donat que és una llei orgànica, per a qualsevol futura autonomia, sigui aquesta de tipus universitari o de tipus polític. En aquest sentit el projecte es limita a dir que la investigació és important i fonamental per a la tasca universitària, a confirmar l'existència d'instituts universitaris d'investigació i a admetre que hi podria haver personal destinat essencialment a la recerca. Queda, per tant, un marge per al que pugui establir una llei del Parlament de Catalunya i per al que diguin els estatuts de les universitats.

Un dels problemes que té la recerca a la universitat és que no hi ha gairebé cap estímul per a fer-ne. A la universitat espanyola, mai no li ha passat res a ningú per no fer res. En general no s'acostumen a demanar resultats ni responsabilitat. Els qui treballen de debò i fan recerca és perquè són de bona fe, tenen un elevat sentit del deure o els diverteix. A més, han de lluitar contra tota mena de problemes: la manca de suport administratiu, la inexistència de personal auxiliar especialitzat en les diverses tasques complementàries que porta la recerca (especialment l'experimental), la dificultat legal d'arribar a formes realment operatives de contractes de recerca amb l'entorn industrial i social, la falta de serveis auxiliars eficients tals com els de documentació informàtica, etc. etc. Tot i això, tal

onomia, sigui durant la Mancomunitat o bé durant la Generalitat dels anys trenta, ha donat un fort impuls a la ciència, potser la prova més palpable del qual fou la creació de l'Institut d'Estudis Catalans. Pel que fa al meu partit, puc dir concretament, per exemple, que al darrer congrés es va aprovar la ponència de cultura, en què es deia: "La civilització, tal com la coneixem actualment, no es pot comprendre sense considerar els aspectes científics i tècnics que la configuren i modelen. El coneixement i el mètode científics, bases de la nostra cultura científica, influeixen de manera decisiva l'orientació intel·lectual, política, material i àdhuc moral de la nostra evolució. Per a assegurar el futur de Catalunya com a comunitat amb personalitat pròpia i continuïtat històrica, hem de vetllar per la qualitat del seu sistema educatiu i hem de promoure el seu desenvolupament científic i tècnic."

Crec que amb això he contestat l'esperit de la pregunta. És evident que es poden fer moltes consideracions sobre la vivència personal de la política en un home de **ciència i la forma amb què, íntimament,** es poden conjuminar la política, les creences i la ciència. Recordo que Tolstoi deia que la ciència per ell no tenia sentit perquè no li donava resposta a les úniques

qüestions que li importaven: el que havia de fer i com havia de viure.

(ciència):- *Quines són les línies generals de la política científica de la Generalitat i quin pot ésser el seu desenvolupament en el futur?*

G. Ferraté:- Substancialment, les línies generals de la política científica de la Generalitat ja han estat publicades a (ciència), que va recollir el text del discurs que va pronunciar el president de la Generalitat amb motiu de la constitució de la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT). Crec que poc he d'afegir al que es va dir. Només voldria donar relleu al símptoma que considero molt significatiu que, a proposta del govern, el Parlament de Catalunya ens ha aprovat un primer pressupost per ajudar la recerca a Catalunya. Aquests diners vénen quan encara no tenim res traspassat en aquest terreny i són per tant totalment independents dels recursos de l'Estat i dels que ens puguin venir d'aquest. És el símbol que Catalunya considera que la recerca i la ciència són essencials per al seu esdevenir.

A la CIRIT hem començat a treballar i a fer les primeres realitzacions. Cal tenir en compte les limitacions que tenim, però crec que sabrem treure bon profit

com ja he dit abans, n'hi ha qui s'hi llancen i fan tot el que poden, treuen suc de les pedres... Pel que fa a la compatibilització d'una política científica institucional i l'essència de l'activitat universitària basada en l'anomenada "llibertat de càtedra", no presenta dificultats insuperables, encara que és un problema relativament delicat, sempre que es disposi de recursos i s'operi amb tacte i habilitat. Aquesta qüestió es va discutir molt a la Universitat Politècnica i em sembla que pot ésser il·lustratiu exposar el que vam acordar finalment en un claustre general, fa dos anys, en el marc del "Projecte d'Estatuts Generals de la Universitat Politècnica". Pel que fa al tema específic que ens ocupa, els nostres estatuts diuen que la recerca, com a procés creador de nous coneixements i per tant condició indispensable per al ple exercici de la funció docent, ha d'ésser part fonamental de l'activitat universitària i que les activitats d'investigació es desenvoluparan en els departaments i en els instituts. Diuen també que per tal de *garantir el dret* al desenvolupament de l'*activitat investigadora lliure* dels departaments dins del seu camp, la universitat i els centres docents els assignaran recursos adequats. Afegeix que els instituts d'investigació *orientaran* la seva activitat d'acord amb els objectius generals i els recursos que els hagin estat assignats per la universitat i indiquen *orientacions generals* sobre l'activitat investigadora, assignant als departaments i als instituts els recursos corresponents d'acord amb els criteris de prioritat que s'estableixin tenint present els seus mitjans humans i materials i les necessitats dels països.

Els principis més amunt esmentats, que intenten de compatibilitzar la llibertat de recerca amb l'orientació de la recerca, a través de la tècnica que s'acaba d'exposar, són també extrapolables a altres instàncies institucionals.

(ciència):- *Continuant dins del terreny universitari, ens agradaria ara interrogar el rector de la Universitat Politècnica de Barcelona. Com veieu la situació?*

G. Ferraté:- La nostra Universitat sofreix, com qualsevol altra institució científica del país, els problemes generals que afecten la recerca, bé que amb importants matisos que provenen de les seves especials característiques. Així, essent com som una universitat centrada essencialment en els aspectes tècnics i de ciència experimental, tenim una molt ferma relació amb el món industrial i amb els organismes públics i de serveis del país. És molt important el nombre de contractes de recerca que estem establint amb totes aquestes entitats, la qual cosa fa que tinguem l'oportunitat d'estar al dia en molts temes punta i d'actualitat suplint d'alguna manera, així mateix, la manca de recursos institucionals.

La Universitat Politècnica, tot i reconèixer el valor universal de la ciència, ha de tenir en compte la realitat catalana i les necessitats i les mancances de la seva societat i del seu entorn cultural i productiu. És per aquests motius que, interpretant el mandat d'un recent claustre general en què es va iniciar la discussió sobre la recerca, vam organitzar unes jornades per debatre i reflexionar amb profunditat sobre la recerca universitària i la seva relació amb la resta de la societat. Aquestes jornades, emmarcades en el cicle "Ciència i Tècnica al servei de Catalunya" que va patrocinar la Generalitat, les vam organitzar sota el lema "Recerca, Tecnologia i Societat", títol que reflecteix prou bé la nostra preocupació essencial.

(ciència):- *Ens agradaria, finalment, que ens donéssiu la vostra opinió sobre un tema prou dolorós per a tots nosaltres com és el dels homes de ciència catalans que estan treballant a l'estranger. El recent retorn als Estats Units del professor Oró ha tornat a sacsejar la nostra societat.*

G. Ferraté:- Deixant de banda el retorn als Estats Units del professor Oró —que tants mèrits científics té i tantes coses ha fet per nosaltres—, ja que ell mateix ha explicat públicament els motius d'ordre

divers que l'han portat a aquesta decisió, és evident que l'experiència ens demostra que el retorn dels científics de vàlua que han estat molt de temps a l'estranger gairebé sempre comporta problemes de difícil solució. I és natural. Aquestes persones, que van deixar el nostre país per raons molt diverses i que s'han obert camí en el món de la ciència en llocs en els quals aquesta està molt més valorada i en els quals disposen de recursos molt més abundants, acaben tenint forts problemes d'adaptació quan tornen. I no és solament un problema de mitjans, sinó també de canvi en la manera d'enfocar i de valorar les coses, d'ambient general i fins i tot, en molts casos, d'un cert rebuig, encara que subtil, inconscient o solapat, de la pròpia comunitat científica que els rep. Alguns dels que s'han quedat (molts dels quals han rebutjat magnífiques oportunitats de treballar fora) tenen un cert sentiment de frustració, de sacrifici, que els fa valorar amb ulls molt crítics la tasca dels que tornen...

El fet que s'hagi produït aquesta important diàspora científica és molt lamentable. Hem de fer tot el possible perquè les condicions de treball d'aquí millorin notablement a fi d'evitar-la en el futur i hem de fer també tot el que es pugui per facilitar la seva integració plena quan tornen. De tota manera, aquests científics catalans també poden contribuir a ajudar de manera molt positiva la nostra comunitat científica de fora estant. Si ho sabem aprofitar, pot ésser molt convenient tenir persones de vàlua i ben situades en importants institucions científiques estrangeres sense necessitat que hagin de tornar sistemàticament de manera definitiva. Per a obrir les portes als nostres becaris; per a connectar-nos amb els centres científics importants, amb els comitès de redacció de les revistes científiques de prestigi —on és essencial que publiquem—, per a ajudar-nos a avaluar projectes de recerca i concursos, com a assessors especials en curtes estades periòdiques, etc., la seva tasca pot ésser molt positiva per a Catalunya. Tot és qüestió de saber-ne treure el profit...